

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Učebné osnovy

pre denné a večerné nadstavbové štúdium

SOCIÁLNA PSYCHOLÓGIA

**Schválilo Ministerstvo školstva SR 3. 6. 1998 pod číslom 1319/98-41
s platnosťou od 1. 9. 1998**

CIELE

Cieľom vyučovania predmetu je poskytnúť žiakom základné poznatky z oblasti socializácie jedinca, formovania jeho osobnostných vlastností a vzájomných medziľudských vzťahov.

Úlohou vyučovania je poskytnúť žiakom informácie o:

- zdrojoch ľudského správania
- motivácii sociálneho správania
- formovaní a ovplyvňovaní postojov ľudí
- vzájomných medziľudských vzťahoch a postavení jedinca v skupine.

Získané poznatky umožnia žiakom lepšie pochopiť správanie ľudí v rôznych spoločenských situáciách a vedú k uvedomeniu si svojho správania v závislosti od rôznych sociálnych vplyvov. Zároveň žiaci získavajú poznatky a zručnosti potrebné pre utváranie vlastnej osobnosti a pre ovplyvňovanie správania sa iných ľudí.

OBSAH

V obsahu vyučovania voliteľného učebného predmetu sú zaradené základné otázky sociálnej psychológie. Súčasťou vyučovania by mali byť aj praktické cvičenia v príslušných tematických celkoch.

Obsah učiva má len orientačný charakter a vyučujúci môžu jednotlivé témy sprístupňovať v rôznej hĺbke a rozsahu. Nutne pritom musí vychádzať z doterajších poznatkov z oblasti psychológie a k tomu prispôbovať aj konkrétny obsah a jeho sprístupňovanie. O časovej dotácii rozhodne sám vyučujúci.

Prehľad tematických celkov

1. Predmet sociálnej psychológie
2. Zdroje sociálneho správania
3. Spoločenské postoje
4. Psychológia medziľudských vzťahov

Obsah tematických celkov

1. Predmet sociálnej psychológie

Úvod do sociálnej psychológie. Vzťah sociálnej psychológie k iným vedám. Metódy sociálnej psychológie.

2. Zdroje sociálneho správania

2.1 Sociálne správanie

Výberovosť poznávania. Vnímanie a posudzovanie ľudí. Presnosť medziosobného vnímania. Skresľujúce činitele poznávania ľudí. Príťažlivosť a tendenčnosť v medziľudských vzťahoch. Súkromné teórie osobnosti, halo-efekt. Verbálna a neverbálna komunikácia.

2.2 Motivácia sociálneho správania

Sociálne potreby, ich odlišnosť od biologických potrieb. Potreba sociálneho kontaktu, závislosť na druhých ľuďoch, potreba náklonnosti a bezpečia. Vplyv sociálnych potrieb na myslenie a konanie človeka. Skúsenosť a vývin sociálnych potrieb, socializačné činitele. Sebapoňatie, sebahodnotenie, sebavedomie. Vplyv hodnotenia skupiny na správanie jednotlivca. Frustrácia sociálnych potrieb, sociálne konflikty, typy konfliktov.

3. Spoločenské postoje

3.1 Vytváranie postojov

Definujúce znaky postoja. Predmet postojov. Poznávacia, emocionálna a činnosťná zložka postoja. Skupinové názory a vývin postojov. Skupinové normy, vývin postojov, zdroje morálneho správania. Skupinové vplyvy pri vytváraní postojov.

3.2 Meniteľnosť a stabilita postojov

Charakteristika postojových sústav jednotlivca. Extrémnosť a valencia postojových zložiek. Situačné činitele a postojové zmeny. Súdržnosť skupiny a stabilita postojov jednotlivca. Funkčná a právna konformita. Teória kognitívnej dizonancie.

4. Psychológia medziľudských vzťahov

4.1 Jednotlivec a skupina

Definujúca znaky sociálnej skupiny. Klasifikácia sociálnych skupín, primárna skupina, členská skupina, referenčná skupina. Skupinové normy a sankcie. Dynamika sociálnej skupiny, vodcovstvo v skupine. Formálne a neformálne skupiny.

4.2 Rola a status

Definujúce znaky sociálnej roly. Odlišnosť roly a statusu. Roly a členstvo v rôznych sociálnych skupinách. Konflikt medzi rolami, sociálne tváre jednotlivca. Konformačné správanie a nezávislosť na skupine. Individualizmus a úspešnosť jednotlivca.

4.3 Účinnosť skupiny

Priateľské vzťahy a výkonnosť skupiny. Stálosť, nestálosť a vnútorná dynamika skupiny. Vplyv veľkosti skupiny a jej zloženie na jednotlivca. Hierarchia statusov v skupine, ich dynamika a štruktúra skupiny. Formálne a neformálne vodcovstvo v skupine. Vplyv osobnosti vodcu na efektívnosť skupiny.

PROCES

Pri vyučovaní je potrebné využívať rôzne metódy a formy práce. Vyučovanie by nemalo mať formu „náuky o sociálnej psychológii“, ale mala by byť viac zdôrazňovaná praktická stránka, aplikovateľnosť a využiteľnosť získaných poznatkov pre vlastný vývin osobnosti žiaka, ako aj pre úlohy a problémy, ktoré ho v budúcnosti čakajú v spoločenských podmienkach.

Pri preberaní jednotlivých tém je vhodné vychádzať z rôznych pokusov, experimentov, ako aj z reálnych sociálnych situácií a z nich vyvodzovať príslušné závery, poznatky. Ďalej je vhodné vychádzať z osobných skúseností žiakov, resp. odvolávať sa na ne.

Splnenie cieľov vyučovania daného predmetu závisí od kvality prípravy každej vyučovacej hodiny a vyžaduje odborne dobre pripraveného a skúseného učiteľa. Jeho pomocníkom by mal byť priložený zoznam odporúčanej literatúry.

Odporúčaná literatúra:

1. Kollárik, T.: Sociálna psychológia, SPN, Bratislava 1992
2. Janoušek, J. a kol.: Sociální psychologie, SPN, Praha 1986
3. Výrost, J. – Slaměník, J.: Sociální psychologie (Sociálna psychológia), ISV, Praha 1997
4. Krech, D. a kol.: Človek v spoločnosti. Veda, Bratislava 1968
5. Křivohlavý, J.: Jak si navzájom lépe porozumíme. Svoboda, Praha 1988
6. Výrost, J.: Sociálnopsychologický výskum postojov. Veda, Bratislava 1989
7. Melliburda, J.: Já – ty – my. Smena, Bratislava 1990
8. Gáborová, Ľ.: Sociálna psychológia pre učiteľov. UPJŠ, Košice 1994

